

För att förstå och kunna agera på fattigdomens komplexitet har det svenska utvecklingsarbetet en multidimensionell syn på fattigdom. Enligt denna ansats utgörs fattigdomen av att människor saknar resurser, inflytande, valmöjligheter och mänsklig säkerhet.

Definitionen av fattigdom som Sida (Styrelsen för Internationellt Utvecklingsarbete) använder tar sin utgångspunkt i den politiska styrningen och i Agenda 2030. Det övergripande målet för det svenska utvecklingsarbetet är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. För att kunna bidra till detta mål behöver vi förstå vem som lever i fattigdom, vilka uttryck fattigdomen tar sig, och vilka faktorer i det omgivande samhället som håller kvar människor i fattigdom.

Det svenska utvecklingsarbetet tar sin utgångspunkt i och präglas av fattiga människors perspektiv på utveckling och ett rättighetsperspektiv. Dessutom tillämpas ett jämställdhetsperspektiv, ett miljö- och klimatperspektiv samt ett konfliktperspektiv. Tillsammans formar dessa fem perspektiv Sidas syn på multidimensionell fattigdom.

Agenda 2030 för hållbar utveckling sätter ambitiösa mål för utvecklingen. Det inledande målet lyder "Utrota fattigdomen i alla dess former, överallt" vilket visar på en multidimensionell ansats till fattigdom. En annan viktig del av Agenda 2030 är uppmaningen att "ingen ska lämnas utanför utvecklingen" och att "vi ska nå de mest eftersatta först". Sidas ansats till multidimensionell fattigdom är ett svar på Agenda 2030 och en uttolkning av vad fattigdomsmålet betyder för svenskt utvecklingsarbete.

VEM LEVER I FATTIGDOM, OCH HUR SER FATTIGDOMEN UT?

Sidas ramverk som definierar och ger verktyg för att analysera den multidimensionella fattigdomen beskrivs i Dimensions of Poverty (Sida 2017) (se figur 1 nedan). Ramverket betonar att "vem som är fattig" ska vara centralt i analysen. Det innebär att situationen för kvinnor och män, flickor och pojkar som lever i fattigdom är utgångspunkten för att förstå fattigdomen i en given kontext. Genom att ställa frågor som "vem saknar resurser, möjligheter eller makt, vem är utsatt för våld" och genom att belysa ojämlikheter får vi en förståelse för hur fattigdomen tar sig olika uttryck för olika grupper.

Figur 1: Sidas ramverk för att analysera multidimensionell fattigdom

För att betraktas som fattig av Sida räcker det inte med att bara sakna inkomst – enligt Sida är en människa som lever i fattigdom resursfattig och upplever brister i en eller flera av de andra grundläggande dimensionerna.

FATTIGDOMENS FYRA DIMENSIONER

För att skapa relevanta förutsättningar för att människor ska kunna förändra sina liv, behöver vi på djupet förstå fattigdomens komplexitet i den specifika situation de lever i.

Sidas ansats till multidimensionell fattigdom utgår från fyra dimensioner av fattigdom: resurser, möjligheter, inflytande, och säkerhet.

En människa som lever i *resursfattigdom* har inte tillräckliga resurser för att leva ett värdigt liv, tillgodose sina grundläggande behov och förbättra sina levnadsförhållanden. Med resurser avses både materiella resurser som en rimlig inkomst, att äga jordbruksredskap eller en vagn att transportera varor på, men också icke-materiella resurser i form av att ha en bra utbildning eller yrkesmässiga färdigheter, eller att vara vid god hälsa.

Att vara fattig i form av att ha begränsade *möjligheter* i livet innebär att sakna möjligheter att använda eller utveckla de resurser en har för att ta sig ur fattigdom. Tillgång till produktiva jobb, barns möjlighet att gå i skola, tillgång till hälsovård, och tillgång till viktiga resurser som infrastruktur, energi, marknader och information påverkar vilka möjligheter som människor har för att ta sig ur fattigdomen.

Att vara fattig i form av att sakna *inflytande* betyder att man inte har rätt eller möjlighet att uttrycka sina behov och åsikter, eller delta i beslutsfattande i hushållet, i lokalsamhället eller på nationell nivå. Makt är ett interrelationellt koncept och med en sådan förståelse av makt kan vi bättre förstå socio-kulturella hierarkier och relationer, t.ex. gender, ålder, kast, religion, etnicitet eller sexuell identitet. Olika former av diskriminering kan samverka, och fördjupa en människas fattigdom.

Att vara fattig i dimensionen *säkerhet* innebär att fysiskt, sexuellt eller psykiskt våld hindrar individer eller grupper att fullt ut åtnjuta sina mänskliga rättigheter och ta sig ur fattigdom.

UTVECKLINGSKONTEXTEN

Analysen av fattigdomens olika dimensioner visar hur fattigdomen tar sig olika uttryck för olika grupper. Vilka möjligheter människor har att ta sig ur fattigdomen påverkas också av den kontext som människor lever i – hur det omgivande samhället ser ut. Genom att analysera utvecklingskontexten går det att identifiera hinder, men också möjligheter, för människor att ta sig ur fattigdom, och för en hållbar och inkluderande utveckling.

Analysen av *den ekonomiska och sociala kontexten* fokuserar på ekonomins sammansättning, storlek och tillväxt, men även handel, och användning och beroende av naturresurser. Analysen tittar även på de viktigaste makroekonomiska variablerna och finanspolitiken, samt hur systemen för att tillhandahålla grundläggande sociala samhällstjänster är utformade, liksom den demografiska utvecklingen.

Den *politiska och institutionella kontexten* omfattar formella och informella politiska institutioner, normer, rättsstatens principer och mänskliga rättigheter.

En analys av *konfliktkontexten* omfattar å ena sidan aspekter som social sammanhållning, tillit, konfliktlösningsmekanismer, rättssektorn och vapenkontroll, och å den andra våld, spänningar, misshälligheter och motstående intressen.

Miljökontexten omfattar såväl orsaker till, trender inom och effekter av exempelvis klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald och ekosystemtjänster, samt föroreningar av mark, vatten och luft.

Såväl samtliga dimensioner som kontextens olika delar är tydligt sammanlänkade. De kan inte analyseras och förstås isolerat från varandra. Hur och i vilken ordning de analyseras kan emellertid varieras beroende på sammanhanget, eftersom det finns stor flexibilitet i hur ramverket ska tillämpas.

För ytterligare information, besök <https://www.sida.se>